

Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu

KURS UZUPEŁNIAJĄCY
na studiach II stopnia
dla studentów będących absolwentami
kierunków niepokrewnych dla kierunku
Finanse i rachunkowość

Moduł II

Rozdział 1
Podstawy rachunkowości

Autor: dr Jolanta Bodzianny

Istota rachunkowości

Czym jest rachunkowość?

Prowadzenie działalności gospodarczej powoduje występowanie różnych zdarzeń np. kupujemy materiały potrzebne do naszej działalności, płacimy pracownikom, płacimy dostawcom, odbiorcy naszych produktów płacą nam, zaciągamy kredyty. Rachunkowość zapisuje zdarzenia zachodzące w jednostce gospodarczej.

Pojęcie rachunkowości:

Rachunkowość można zdefiniować jako system ciągłego w czasie identyfikowania, mierzenia, dokumentowania i grupowania zdarzeń gospodarczych oraz przygotowania informacji sprawozdawczej.

Co jest podmiotem i przedmiotem rachunkowości?

Zapisy te dokonywane są zawsze w konkretnej jednostce gospodarczej i dotyczą zdarzeń w niej zachodzących. Jednak rachunkowość nie zapisuje wszystkich zdarzeń, które zachodzą w jednostce gospodarczej. Zapisuje tylko te zdarzenia, które spełniają równocześnie trzy warunki: można je wyrazić wartościowo (rachunkowość zapisuje konkretne kwoty), są odpowiednio udokumentowane (dokument jest podstawą zapisu) i powodują zmiany w zasobach majątkowych jednostki i źródłach ich finansowania.

Można zatem określić podmiot i przedmiot rachunkowości:

Podmiot rachunkowości- jednostka gospodarcza,

Przedmiot rachunkowości- Zdarzenia gospodarcze które zachodzą w jednostce gospodarczej, które można wyrazić wartościowo, są odpowiednio udokumentowane i powodują zmiany w zasobach majątkowych jednostki i źródłach ich finansowania

Jaki jest cel prowadzenia rachunkowości?

Rachunkowość zapisuje zdarzenia w celu dostarczenia informacji. Na informacje płynące z rachunkowości czeka zarząd a także szerokie grono odbiorców zewnętrznych: min. kredytodawcy, inwestorzy, Urząd Skarbowy.

Podstawowym celem rachunkowości jest dostarczenie informacji potrzebnych do podejmowania decyzji finansowych.

Jaki akt prawny reguluje prowadzenie rachunkowości w Polsce?

Żeby wszystkie jednostki prowadziły rachunkowość w podobny sposób i użytkownicy informacji płynących z rachunkowości mogli je prawidłowo zinterpretować rachunkowość uregulowana jest przepisami prawa.

W Polsce podstawowym aktem prawnym dotyczącym prowadzenia rachunkowości jest Ustawa z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości, tj Dz. U. z 2021 r. poz. 217 z późniejszymi zmianami. Ustawa określa zasady rachunkowości oraz zasady wykonywania działalności w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Podstawy prawne rachunkowości Ustawa z dnia 29 września 1994 o rachunkowości, tekst jednolity, Dz.U. 2021r poz.217 z późniejszymi zmianami

Jakie zagadnienia reguluje Ustawa o rachunkowości?

Zakres Ustawy o rachunkowości :

Rozdział 1. Przepisy ogólne (art. 1 - 8)

Rozdział 2. Prowadzenie ksiąg rachunkowych (art. 9 - 25)

Rozdział 3. Inwentaryzacja (art. 26 - 27)

Rozdział 4. Wycena aktywów i pasywów oraz ustalenie wyniku finansowego (art. 28 - 44)

Rozdział 4a. Łączenie się spółek (art. 44a - 44d)

Rozdział 5. Sprawozdania finansowe jednostki (art. 45 - 54)

Rozdział 6. Skonsolidowane sprawozdania finansowe grupy kapitałowej (art. 55 - 63d)

Rozdział 6a. Sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej (art. 63e - 63k)

Rozdział 7. Badanie, składanie do właściwego rejestru sądowego, udostępnianie i ogłaszanie sprawozdań finansowych (art. 64 - 70a)

Rozdział 8. Ochrona danych (art. 71 - 76)

Rozdział 8a. Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych (art. 76a - 76i)

Rozdział 9. Odpowiedzialność karna (art. 77 - 79)

Rozdział 10. Przepisy szczególne i przejściowe (art. 80 - 83)

Rozdział 11. Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy końcowe (art. 84 - 86)

Pytania kontrolne:

Podstawowy akt prawny dotyczący prowadzenia rachunkowości w Polsce to

- a) Krajowy Standard Rachunkowości
- b) Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie zasad prowadzenia rachunkowości
- c) Ustawa o rachunkowości

Podmiotem rachunkowości mogą być:

- a) jednostki gospodarcze
- b) księgi rachunkowe jednostek gospodarczych,
- c) jednostki gospodarcze i ich księgi rachunkowe

Przedmiotem rachunkowości są:

- a) wszystkie zdarzenia, które zachodzą w jednostce gospodarczej
- b) zdarzenia, zachodzące w jednostce gospodarczej które można wyrazić wartościowo, i powodują zmiany w zasobach majątkowych jednostki i źródłach ich finansowania
- c) zdarzenia, zachodzące w jednostce gospodarczej które można wyrazić wartościowo, są odpowiednio udokumentowane i powodują zmiany w zasobach majątkowych jednostki i źródłach ich finansowania

Zasoby majątkowe jednostki gospodarczej i źródła ich finansowania

Co to są aktywa?

Prowadzenie działalności gospodarczej wymaga dysponowania odpowiednimi składnikami majątku, np.: budynki, maszyny, samochody, materiały, środki pieniężne. Zasoby majątkowe jednostki gospodarczej nazywa się aktywami.

Aktywa to kontrolowane przez jednostkę zasoby majątkowe o wiarygodnie określonej wartości powstałe w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych.

Jak dzieli się aktywa?

Aktywa dzieli się na:

- A. Aktywa trwałe
- B. Aktywa obrotowe
- C. Należne wpłaty na kapitał podstawowy
- D. Udziały (akcje) własne

Ponieważ „Należne wpłaty na kapitał podstawowy” i „Udziały (akcje) własne” w praktyce występują bardzo rzadko, skoncentrujemy się na dwóch pierwszych grupach, które występują w każdej jednostce gospodarczej.

Co zalicza się do aktywów trwałych?

Aktywa trwałe dzieli się na:

- I. Wartości niematerialne i prawne
- II. Rzeczowe aktywa trwałe
- III. Należności długoterminowe
- IV. Inwestycje długoterminowe
- V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe

Aktywa trwałe charakteryzują się trwałością użytkowania, ich okres użyteczności ekonomicznej jest dłuższy niż 12 miesięcy.

Wartości niematerialne i prawne to nabyte przez jednostkę prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania o przewidywanym okresie użytkowania dłuższym niż jeden rok
np.:

- nabyte koncesje, licencje, patenty, znaki towarowe, prawo do projektów, wynalazków,
- oprogramowanie komputerów,
- prawo do wzorów użytkowych oraz zdobniczych,
- know-how (czyli wiedzieć jak) jest to wartość uzyskanych informacji związanych z wiedzą w dziedzinie przemysłowej, handlowej i naukowej.

W grupie **rzeczowych aktywów trwałych** wyróżnia się:

Środki trwałe - to rzeczowe aktywa trwałe o przewidywanym okresie użytkowania dłuższym niż jeden rok, kompletne i zdadne do użytkowania, przeznaczone na własne potrzeby jednostki w związku z prowadzeniem przez nią działalnością gospodarczą. Zalicza się do nich:

- grunty, prawo użytkowania wieczystego gruntu,
- budynku i budowle, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu,
- maszyny i urządzenia techniczne,
- środki transportu,
- wyposażenie.

Środki trwałe w budowie to ogół kosztów poniesionych w związku z trwającą budową, montażem lub ulepszeniem już istniejącego środka trwałego.

Inwestycje długoterminowe to aktywa nabyte w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu wartości tych aktywów w formie odsetek, dywidend lub z transakcji handlowych z tytułu posiadanych akcji, obligacji udziałów, nieruchomości inwestycyjnych.

Do inwestycji długoterminowych zalicza się:

- inwestycje w nieruchomości,
- wartości niematerialne i prawne
- długoterminowe aktywa finansowe w tym:

akcje, udziały w obcych spółkach, obligacje, bony skarbowe, udzielone pożyczki długoterminowe, lokaty na okres dłuższy niż rok.

Należności długoterminowe to kwoty należne, których okres spłaty na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok.

Co się zalicza do aktywów obrotowych?

Aktywa obrotowe charakteryzuje stosunkowo krótki okres użytkowania w jednostce gospodarczej (krótszy niż jeden rok).

Aktywa obrotowe dzieli się na:

- I. Zapasy
- II. Należności krótkoterminowe
- III. Inwestycje krótkoterminowe
- IV. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe

Zapasy – to rzeczowe składniki aktywów obrotowych, które obejmują:

- materiały, które zużywane są całkowicie w procesie produkcyjnym, do których zaliczamy: materiały podstawowe, pomocnicze, części zapasowe, paliwo, opakowania, odpadki oraz środki czystości i czasopisma,
- produkcję niezakończoną, do której zaliczamy produkcje w toku i półfabrykaty,
- wyroby gotowe to produkty całkowicie zakończone w procesie produkcji i przeznaczone do sprzedaży,
- towary to produkty występujące w jednostkach handlowych, które zostały zakupione w celu odsprzedaży.

Należności krótkoterminowe – to kwoty należące się jednostce gospodarczej od innych podmiotów, a termin płatności jest krótszy niż rok

. Należności mogą powstać od:

- odbiorców za sprzedane towary, wyroby gotowe lub świadczone usługi,
- instytucje publiczno- prawnych, ZUS, budżetu państwa np. nadpłacony podatek dochodowy,
- pracowników z tytułu wypłaconych zaliczek,

Inwestycje krótkoterminowe, czyli aktywa finansowe, które są płatne i wymagalne lub przeznaczone do zbycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub daty ich założenia, wystawienia lub nabycia, albo stanowią aktywa pieniężne. Do inwestycji krótkoterminowych zalicza się:

- krótkoterminowe aktywa finansowe: udziały, akcje, inne papiery wartościowe, udzielone pożyczki, inne krótkoterminowe aktywa finansowe,
- środki pieniężne w kasie i na rachunku bankowym

Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe – to koszty poniesione z góry, a dotyczące przyszłych okresów, np. ubezpieczenie samochodów

Co to są pasywa?

Każdy składnik majątku musi mieć swoje źródło finansowania, źródło pochodzenia.

Pasywa – to źródła finansowania majątku jednostki gospodarczej.

Pasywa dzieli się na dwie grupy:

- A. Kapitały(fundusze) własne
- B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania.

Kapitały własne – to wkład właściciela w majątek. Tworzone są z wkładów właściciela, wspólników, udziałowców, akcjonariuszy lub pochodzą z zysku wygospodarowanego przez jednostkę w trakcie jego działalności.

- I Kapitał podstawowy
- II. Kapitał zapasowy
- III. Kapitał z aktualizacji wyceny
- IV Pozostałe kapitały rezerwowe
- V Zysk (strata) z lat ubiegłych
- VI Zysk (strata) netto
- VII Odpisy z zysku w ciągu roku

Kapitał podstawowy to pierwotny wkład właściciela w majątek. Nosi on różne nazwy w zależności od formy organizacyjno – prawnej jednostki.

- Spółka akcyjna- Kapitał zakładowy
- Sp.z o.o.- kapitał zakładowy
- Przedsiębiorstwo państwowe- Fundusz założycielski
- Spółdzielnia -Fundusz udziałowy

Zysk (strata) – to wynik finansowy jednostki. Zysk powiększa kapitał własny, a strata pomniejsza (wykazuje się ją z minusem).

Zobowiązania to zadłużenia jednostki.

Wśród zobowiązań wyróżnia się:

Zobowiązania długoterminowe – to te, których termin płatności jest dłuższy niż rok, najczęściej kredyty bankowe

Zobowiązania krótkoterminowe - to te, których termin płatności jest krótszy niż rok, mogą to być:

- Kredyty i pożyczki
- Zobowiązania z tytułu dostaw i usług (zobowiązania wobec dostawców) **UWAGA!**
Wszystkie zobowiązania z tytułu dostaw i usług wykazuje się w krótkoterminowych
- Z tytułu podatków ceł i ubezpieczeń społecznych (wobec budżetu wobec Zus, zobowiązania publicznoprawne)
- Z tytułu wynagrodzeń
- Zobowiązania wekslowe
- Fundusze specjalne
- Inne

Co to jest bilans?

BILANS – jest to zestawienie aktywów i pasywów sporządzone w określonej formie i na określony dzień. Formę bilansu określają załączniki do ustawy o rachunkowości. Dzień, na który sporządza się bilans, nazywa się dniem bilansowym lub momentem bilansowym.

ZASADA RÓWNOWAGI BILANSOWEJ – Ponieważ każdy składnik majątku musi mieć swoje źródło finansowania ogólna suma aktywów musi być równa ogólnej sumie pasywów.

AKTYWA = PASYWA

Pytania kontrolne:

Zakupiony komputer wykorzystywany na potrzeby własne jednostki to:

- a) wartości niematerialne i prawne
- b) środki trwałe
- c) zapasy

Naliczony, lecz niezapłacony podatek dochodowy to:

- a) zobowiązanie krótkoterminowe
- b) kapitał własny
- c) należność krótkoterminowa

Do aktywów obrotowych nie należą:

- a) czeki obce
- b) otrzymane zaliczki na poczet dostaw
- c) nieruchomości nabyte w celu odsprzedaży

Do zobowiązań krótkoterminowych nie należą:

- a) udzielone pożyczki krótkoterminowe
- b) kredyty krótkoterminowe
- c) fundusze specjalne

Części zamienne do maszyn i urządzeń to:

- a) wartości niematerialne i prawne
- b) środki trwałe
- c) zapasy

Do środków trwałych zalicza się:

- a) paliwo,
- b) samochód osobowy,
- c) koło zapasowe do samochodu

Papier w sklepie to:

- a) wyrób gotowy lub towar,
- b) towar lub materiał,
- c) materiał lub wyrób gotowy;;

Zysk w bilansie wykazuje się:

- a) w inwestycjach,
- b) w kapitałach własnych,
- c) żadna odpowiedź nie jest prawidłowa;

Przykład

Założenia

Producent mebli kuchennych „Bzura” Spółka z o.o. na koniec roku obrotowego posiadał następujące składniki zasobów majątkowych oraz źródeł ich finansowania:

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość
1.	Meble kuchenne przeznaczone do sprzedaży	68 000
2.	Zapasy desek	28 000
3.	Środki pieniężne w banku	52 000
4.	Maszyny do obróbki drewna	150 000
5.	Samochód ciężarowy	25 000
6.	Zestaw komputerowy	6 500
7.	Nabyty program komputerowy „Printer”	9 300
8.	Kapitał zakładowy	300 000
9.	Budynek fabryczny	150 000
10.	Meble kuchenne znajdujące się w produkcji	18 000
11.	Zakupione akcje spółki FOKA S.A. przeznaczone do sprzedaży w krótkim terminie	20 000
12.	Kredyt bankowy zaciągnięty w PKO S. A. z terminem spłaty 24 miesiące	100 000
13.	Zakupione akcesoria meblowe przeznaczone do montażu	1 800
14.	Gotówka w kasie	3 100
15.	Kapitał zapasowy utworzony z zysku	67 700
16.	Zadłużenie z tytułu zakupionych płyt fornirowanych	143 000
17.	Kwoty należne od kontrahentów z tytułu usług wykonanych na ich rzecz	89 000
18.	Piec gazowy "Vaillant"	8 000
19.	Zadłużenie wobec ZUS z tytułu niezapłaconych składek	18 000

Polecenia do wykonania

1. Dokonać klasyfikacji aktywów i pasywów.
2. Sporządzić bilans uproszczony.

Klasyfikacja aktywów i pasywów

Lp.	Wyszczególnienie	Aktywa/ Pasywa	Nazwa grupy	Nazwa podgrupy
1.	Meble kuchenne przeznaczone do sprzedaży	Aktywa	Aktywa obrotowe	Zapasy
2.	Zapasy desek	Aktywa	Aktywa obrotowe	Zapasy
3.	Środki pieniężne w banku	Aktywa	Aktywa obrotowe	Inwestycje krótkoterminowe
4.	Maszyny do obróbki drewna	Aktywa	Aktywa trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe
5.	Samochód ciężarowy	Aktywa	Aktywa trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe
6.	Zestaw komputerowy	Aktywa	Aktywa trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe
7.	Nabyty program komputerowy „Printer”	Aktywa	Aktywa trwałe	Wartości niematerialne i prawne
8.	Kapitał zakładowy	Pasywa	Kapitał własny	Kapitał podstawowy
9.	Budynek fabryczny	Aktywa	Aktywa trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe
10.	Meble kuchenne znajdujące się w produkcji	Aktywa	Aktywa obrotowe	Zapasy
11.	Zakupione akcje spółki FOKA S.A. przeznaczone do sprzedaży w ciągu następnego roku obrotowego	Aktywa	Aktywa trwałe	Inwestycje długoterminowe
12.	Kredyt bankowy zaciągnięty w PKO S. A. z terminem spłaty 24 miesiące	Pasywa	Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	Zobowiązania długoterminowe
13.	Zakupione akcesoria meblowe przeznaczone do montażu	Aktywa	Aktywa obrotowe	Zapasy
14.	Gotówka w kasie	Aktywa	Aktywa obrotowe	Inwestycje krótkoterminowe
15.	Kapitał zapasowy utworzony z zysku	Pasywa	Kapitał własny	Kapitał zapasowy
16.	Zadłużenie z tytułu zakupionych płyt fornirowanych	Pasywa	Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	Zobowiązania krótko terminowe
17.	Kwoty należne od kontrahentów z tytułu usług wykonanych na ich rzecz	Aktywa	Aktywa obrotowe	Należności krótko terminowe
18.	Piec gazowy "Vaillant"	Aktywa	Aktywa trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe
19.	Zadłużenie wobec ZUS z tytułu niezapłaconych składek	Pasywa	Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	Zobowiązania krótko terminowe

Bilans uproszczony spółki Bzura'

Aktywa	Kwota	Pasywa	Kwota
A. Aktywa trwałe	368 800	A Kapitały własne	367 700
I Wartości niematerialne i prawne oprogramowanie pz.7. 9 300	9 300	I Kapitał podstawowy pz.8. 300 000	300 000
II Rzeczowe aktywa trwałe	339 500	II Kapitał zapasowy pz.15. 67 700	67 700
1. Środki trwałe	339 500	III. Kapitał z aktualizacji wyceny	0
pz.4. 150 000		IV Pozostałe kapitały rezerwowe	0
pz.5. 25 000			
pz.6. 6 500			
pz.9. 150 000			
pz.18. 8 000			
2. Środki trwałe w budowie	0		
III. Należności długoterminowe	0	V Zysk (strata) z lat ubiegłych	0
IV Inwestycje długoterminowe pz.11. 20 000	20 000	VI Zysk (strata) netto	0
V Długoterminowe. rozliczenia międzyokresowe	0	VII Odpisy z zysku w ciągu roku	0
B. Aktywa obrotowe	259 900	B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	261 000
I Zapasy	115 800	I Rezerwy	0
1. Materiały	29 800	II Zobowiązania długoterminowe pz.12. 100 000	100 000
pz.2. 28 000			
pz.13. 1 800			
2. Produkcja w toku	18 000		
pz.10. 18 000			
3. Produkty gotowe	68 000		
pz.1. 68 000			
4. Towary	0		
II Należności krótkoterminowe pz.17. 89 000	89 000	III Zobowiązania krótkoterminowe pz.16. 143 000 pz.19. 18 000	161 000
III Inwestycje krótkoterminowe pz.3. 52 000 pz.14. 3 100	55 100		
IV Krótkoterminowe. rozliczenia międzyokresowe	0		
C Należne wpłaty na kapitał podstawowy	0		
D Udziały (akcje) własne	0	IV Rozliczenia międzyokresowe	0
Razem aktywa	628 700	Razem pasywa	628 700

Operacje gospodarcze i ich wpływ na bilans

Wszystkie zdarzenia zachodzące w jednostce gospodarczej określa się jako **zdarzenia gospodarcze**. Rachunkowość dokonuje ewidencji zdarzeń gospodarczych. Jednak nie zapisuje wszystkich zdarzeń zachodzących w jednostce gospodarczej. Zapisuje tylko te, które można wyrazić wartościowo, są odpowiednio udokumentowane i powodują zmiany w sytuacji finansowo- majątkowej danej jednostki gospodarczej. Takie zdarzenia nazywa się **operacjami gospodarczymi**.

Cechy operacji gospodarczych:

- wyrażone są wartościowo,
- są odpowiednio udokumentowane,
- powodują dwie, równoczesne, równe co do wielkości zmiany w aktywach i/lub pasywach.

Nie każde zdarzenie jest operacją gospodarczą np. podpisanie umowy, złożenie zamówienia czy otrzymanie oferty nie są operacjami gospodarczymi, gdyż nie powodują jeszcze zmiany w aktywach i pasywach.

Operacje, które wpływają na zmiany składników bilansu (aktywów i pasywów) nazywane są **operacjami bilansowymi**. Można wyróżnić 4 typy operacji bilansowych:

1. **operacje aktywne** to takie, które powodują zmiany tylko w aktywach - zwiększa się jeden składnik aktywów, o tą samą wartość zmniejsza się inny składnik aktywów, suma bilansowa pozostaje bez zmian.
2. **operacje pasywne** to takie, które powodują zmiany tylko w pasywach - zwiększa się jeden składnik pasywów o tą samą wartość zmniejsza się inny składnik pasywów, suma bilansowa pozostaje bez zmian.
3. **operacje aktywno – pasywne zwiększające** to takie, które powodują zwiększenia w aktywach i pasywach - zwiększa się jeden składnik aktywów, o tą samą wartość zwiększa się składnik pasywów i o tą samą wartość zwiększa się suma bilansowa.
4. **operacje aktywno-pasywne zmniejszające** to takie które powodują zmniejszenia w aktywach i pasywach - zmniejsza się jeden składnik aktywów, o tą samą wartość zmniejsza się składnik pasywów i o tą samą wartość zmniejsza się suma bilansowa.

Przykłady:

Operacja: Zakupiono materiały za gotówkę 500

Materiały (+500), czyli Aktywa (+500)

Kasa (-500), czyli Aktywa (-500)

Operacja aktywna, suma bilansowa bez zmian

Operacja: Przekazano zysk na podwyższenie kapitału zapasowego 2 000

Zysk (-2000), czyli Pasywa (-2000)

Kapitał zapasowy (+2000), czyli Pasywa (+2000)

Operacja pasywna, suma bilansowa bez zmian

Operacja: Zakupiono materiały, faktura płatna przelewem w terminie późniejszym 1 300

Materiały (+1300), czyli Aktywa (+1300)

Zobowiązania wobec dostawców (+1300), czyli Pasywa (+1300)

Operacja aktywno - pasywna zwiększająca, suma bilansowa zwiększa się

Operacja: Spłacono przelewem zobowiązania wobec dostawców 1300

Rachunek bankowy (-1300), czyli Aktywa (-1300)

Zobowiązania wobec dostawców (-1300), czyli Pasywa (-1300)

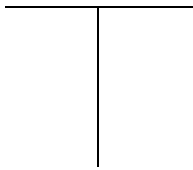
Operacja aktywno - pasywna zmniejszająca, suma bilansowa zmniejsza się

Konto

Konto to urządzenie księgowe służące do zapisu operacji gospodarczych. Na kontach ujmuje się stan danego składnika na początek roku, a następnie wszystkie zwiększenia i zmniejszenia. Pozwala to na ustalenie wartości na koniec roku.

Dla celów dydaktycznych stosuje się konta teowe. Nazwa pochodzi od kształtu konta, które ma kształt litery T.

Każde konto posiada następujące elementy:

- **nazwa** konta
- **dwie przeciwstawne strony:**

strona lewa nazywana jest Winien lub Debet (Wn, lub Dt)

strona prawa nazywana jest Ma lub Credit (Ma lub Ct)

Dt Wn	Nazwa konta	Ct Ma
Suma obrotowa Wn (Obroty Wn)		Suma obrotowa Ma (Obroty Ma)

Kwota wynikająca z podliczenia strony Winien nosi nazwę Sumy obrotowej Wn, w skrócie Obroty Wn.

Kwota wynikająca z podliczenia strony Ma nosi nazwę Sumy obrotowej Ma, w skrócie Obroty Ma.

Saldo konta – to różnica między sumami obrotowymi. Saldo nosi nazwę strony większej.

Na przykładowym koncie X wystąpiły następujące zapisy:

	Dt	X		Ct
	Wn			Ma
		2000	8000	
		6000	7000	
		1000		
Suma obrotowa Wn	→	9000	15000	← Suma obrotowa Ma
Saldo końcowe Ma	→	6000		
		15000	15000	
		Sumy kontrolne		

Konta dzieli się na:

- Bilansowe
- Niebilansowe
- pozabilansowe

Konta bilansowe dzieli się na:

- Aktywne
- Pasywne

Zasady funkcjonowania kont aktywnych

Konta aktywne odpowiadają składnikom aktywów. Przykładami kont aktywnych są: Środki trwałe, Materiały, Kasa

Wn	Konta aktywne	Ma
Saldo początkowe zwiększenia		zmniejszenie
Obroty Wn		Obroty Ma Saldo końcowe Wn
Suma kontrolna		Suma kontrolna

Ewidencję rozpoczyna się od wpisania na konto stanu danego składnika na początek roku. Stan na początek roku określa się jako: Stan początkowy, Saldo początkowe, Bilans otwarcia.

Na kontach aktywnych Saldo początkowe wpisuje się po stronie Wn. Po stronie Wn wpisuje się wszystkie zwiększenia, a po stronie Ma zmniejszenia. Na koniec okresu ustala się Saldo końcowe (Stan końcowy, Bilans zamknięcia)

Konta aktywne wykazują saldo Wn lub saldo 0

Zasady funkcjonowania kont pasywnych

Konta pasywne odpowiadają składnikom pasywów. Przykładami kont pasywnych są: Kapitał podstawowy, Kredyt bankowy, Zobowiązania wobec dostawców.

Wn	Konta pasywne	Ma
zmniejszenie	Saldo początkowe zwiększenia	
Obroty Wn Saldo końcowe Ma	Obroty Ma	
Suma kontrolna	Suma kontrolna	

Na kontach pasywnych Saldo początkowe wpisuje się po stronie Ma. Po stronie Ma wpisuje się wszystkie zwiększenia, a po stronie Wn zmniejszenia. Na koniec okresu ustala się Saldo końcowe

Konta pasywne wykazują saldo Ma lub saldo 0

Zasada podwójnego zapisu (podwójnego księgowania)

Zapisy na kontach księgi głównej odbywają się w oparciu o *zasadę podwójnego zapisu* – zgodnie z którą każda operacja gospodarcza powinna być ujęta przynajmniej na dwóch kontach po przeciwnych stronach, w tej samej kwocie (suma zapisów strony Wn musi być równa sumie zapisów strony Ma).

Dokumentacja operacji gospodarczych

Podstawę zapisu w księgach rachunkowych (na kontach) stanowi dowód księgowy. Dowody księgowe dokumentują operacje zachodzące w jednostce gospodarczej.

Dowody dotyczące obrotu magazynowego:

- Fa– faktura
- PZ – przyjęcie z zewnątrz – dokumentuje przyjęcie materiałów do magazynu,
- RW – rozchód wewnętrzny – dokumentuje pobranie materiałów z magazynu do zużycia,
- PW – przyjęcie wewnętrzne – dokumentuje przyjęcie wyrobów gotowych z produkcji do magazynu
- WZ – wydanie na zewnątrz – dokumentuje wydanie sprzedanych wyrobów, towarów, materiałów z magazynu

Dotyczące obrotu środkami pieniężnymi

- KP – kasa przyjmie – dokumentuje przyjęcie gotówki do kasy,
- KW – kasa wyda - dokumentuje wydanie gotówki z kasy,
- WB - wyciąg bankowy – dokumentuje zmiany na rachunku bankowym

Dotyczące obrotu środkami trwałymi:

- OT – odbiór techniczny – dokumentuje przyjęcie środka trwałego do używania
- LT – likwidacja środka trwałego – dokumentuje rozchód środka trwałego z tytułu zużycia lub sprzedaży

Jeżeli nie ma dowodu źródłowego wystawia się dowód PK – polecenie księgowania, np. przy przeksięgowaniu przychodów i kosztów na Wynik finansowy

Zespoły kont

Konta uporządkowane są w Zespoły kont.

Zespół 0 Aktywa trwałe

- Środki trwałe
- Umorzenie środków trwałych
- Wartości niematerialne i prawne
- Umorzenie wartości niematerialnych i prawnych

Zespół 1 Środki pieniężne i kredyty bankowe

- Kasa
- Rachunek bankowy
- Kredyty bankowe

Zespół 2 Rozrachunki(należności i zobowiązania)

Zespół 3 Materiały i towary

Zespół 4 Koszty według rodzaju

- Amortyzacja
- Zużycie materiałów i energii
- Usługi obce
- Podatki i opłaty
- Wynagrodzenia
- Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia na rzecz pracowników
- Pozostałe koszty rodzajowe

- Rozliczenie kosztów rodzajowych

Zespół 5 Koszty według typów działalności

- Koszty działalności podstawowej
- Koszty sprzedaży
- Koszty zarządu

Zespół 6 Produkty i rozliczenia międzyokresowe

Zespół 7 Przychody i koszty związane z ich osiągnięciem

- Przychody ze sprzedaży produktów
- Koszt wytworzenia sprzedanych produktów
- Pozostałe przychody operacyjne
- Pozostałe koszty operacyjne
- Przychody finansowe
- Koszty finansowe

Zespół 8 Kapitały, rezerwy i wynik finansowy

 Pytania kontrolne:

Dowód Pw wystawia się w sytuacji:

- a) przyjęcia wyrobów gotowych do magazynu
- b) wydania materiałów do produkcji
- c) przyjęcia materiałów z zakupu

Operacja gospodarcza o treści „Splacono przelewem zobowiązanie wobec budżetu” spowoduje:

- a) zwiększenie sumy bilansowej,
- b) zmniejszenie sumy bilansowej,
- c) nie wpłynie na sumę bilansową;

Operacją aktywno-pasywną zwiększającą sumę bilansową będzie:

- a) zakup środka trwałego, faktura płatna przelewem w terminie późniejszym,
- b) zakup za gotówkę materiałów,
- c) przekazanie zysku na kapitał zapasowy;

Konta aktywne mogą mieć salda końcowe tylko:

- a) strony Wn,
- b) strony Ma,
- c) strony Wn lub 0;

Konto „Wartości niematerialne i prawne” to konto:

- a) pasywne,
- b) wynikowe,
- c) aktywne;

Zakup za gotówkę środka trwałego:

- a) zwiększy sumę bilansową,
- b) nie zmieni sumy bilansowej i struktury aktywów,
- c) nie zmieni sumy bilansowej, ale zmieni strukturę majątku;

Konto materiały to konto:

- a) aktywne,
- b) wynikowe,
- c) pasywne;

Operacja gospodarcza o treści „zakupiono oprogramowanie, faktura płatna przelewem” wywoła zmiany:

- a) poziomu sumy bilansowej,
- b) tylko struktury pasywów,
- c) tylko struktury aktywów;

Operacją aktywno-pasywną zmniejszającą sumę bilansową będzie:

- a) zakup za gotówkę materiałów,
- b) przekazanie zysku na kapitał zapasowy,
- c) spłata raty kredytu;

Przykład

Salda kont „księgi głównej” P.P.H. „Burek” sp. z o.o. na początek miesiąca wynosiły:

1. Kapitał zakładowy	90 000,-	6. Inwestycje długoterminowe	12 800,-
2. Kasa	1 200,-	7. Środki trwałe	54 800,-
3. Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	8 500,-	8. Zobowiązania wobec dostawców	25 800,-
4. Towary	27 800,-	9. Należności od odbiorców	18 300,-
5. Rachunek bankowy	17 200,-	10. Zysk z lat ubiegłych	7 800,-

W miesiącu miały miejsce następujące operacje gospodarcze:

1. Wb – zaciągnięto pięcioletni kredyt bankowy, wpłata środków na rachunek bankowy	32 000,-
2. KP – odbiorcy spłacili należność gotówką do kasy	8 900,-
3. Zakupiono za gotówkę oprogramowanie	4 200,-
4. PK – z zysku utworzono kapitał zapasowy	7 800,-
5. KP – pobrano gotówkę z rachunku bankowego do kasy	5 000,-
6. Wb – spłacono zobowiązanie wobec dostawcy z rachunku bankowego	6 300,-
7. Pz – przyjęto do magazynu zakupione towary, faktura płatna w ciągu 14 dni	24 400,-
8. Wypłacono z kasy wynagrodzenia pracownikom	8 500,-

Polecenia do wykonania:

1. Otworzyć konta „księgi głównej”.
2. Zapisz operacje gospodarcze na kontach.
3. Sporządź „zestawienie obrotów i sald” kont „księgi głównej”.
4. Sporządź bilans

Zespół 0			Zespół 1			Zespół 2			Zespół 3			Zespół 8		
Wn	Środki trwałe	Ma	Wn	Kasa	Ma	Wn	Roz. z odbiorcami	Ma	Wn	Towary	Ma	Wn	Kapitał podstawowy	Ma
(Sp)	54800		(Sp)	1200	5166 (3	(Sp)	18300	8900 (2	(Sp)	27800				90000 (Sp)
	54800	0	2)	8900	8500 (8		18300	8900	7)	24400			0	90000
	0	54800 (Sk Wn)	5)	5000			0	9400 (Sk Wn)		52200	0	(Sk Ma)	90000	0
	54800	54800		15100	13666		18300	18300		0	52200 (Sk Wn)		90000	90000
				0	1434 (Sk Wn)					52200	52200			
				15100	15100									
Wn	Wartości niem. i praw	Ma	Wn	Rachunek bankowy	Ma	Wn	Roz. z dostawcami	Ma	Wn		Ma	Wn	Kapitał zapasowy	Ma
3)	4200		(Sp)	17200	6300 (6	6)	6300	25800 (Sp)						7800 (4
	4200	0	1)	32000	5000 (5			30012 (7					0	7800
	0	4200 (Sk Wn)		49200	11300		6300	55812				(Sk Ma)	7800	0
	4200	4200		0	37900 (Sk Wn)	(Sk Ma)	49512	0					7800	7800
				49200	49200		55812	55812						
Wn	Inw. dt.	Ma	Wn	Kredyt banko dł	Ma	Wn	Roz. z VAT	Ma	Wn		Ma	Wn	Zysk z lat ubiegłych	Ma
(Sp)	12800				32000 (1	3)	966					4)	7800	7800 (Sp)
	12800	0		0	32000	7)	5612						7800	7800
	0	12800 (Sk Wn)	(Sk Ma)	32000	0		6578	0						
	12800	12800		32000	32000		0	6578 (Sk Wn)						
							6578	6578						

ZESTAWIENIE OBROTÓW I SALD KONT KSIĘGI GŁÓWNEJ

	Konto	obr.Wn	Obr. Ma	Saldo Wn	Saldo Ma
zespół 0	Środki trwałe	54 800	0	54 800	0
	Wartości niem. i praw	4 200	0	4 200	0
	Inw. dt.	12 800	0	12 800	0
zespół 1	Kasa	15 100	13 666	1 434	0
	Rachunek bankowy	49 200	11 300	37 900	0
	Kredyt bankowy dt.	0	32 000	0	32 000
zespół 2	Rozrachunki z odb.	18 300	8 900	9 400	0
	Rozrachunki z dost.	6 300	55 812	0	49 512
	Rozrachunki z VAT	6 578	0	6 578	0
	Rozrachunki z tyt. wyn.	8 500	8 500	0	0
zespół 3	Towary	52 200	0	52 200	0
zespół 8	Kapitał podst.	0	90 000	0	90 000
	Kapitał zapasowy	0	7 800	0	7 800
	Zysk z lat ubiegłych	7 800	7 800	0	0
	SUMA	235 778	235 778	179 312	179 312

BILANS ZAMKNIĘCIA

	AKTYWA	Kwota		PASYWA	Kwota
A	Aktywa trwałe	71 800	A	Kapitały własne	97 800
I	Wartości niematerialne i prawne	42 00	I	Kapitał podstawowy	90 000
II	Rzeczowe aktywa trwałe	54 800	II	Kapitał zapasowy	7 800
III	Należności długoterminowe	0	III	Kapitał z aktualizacji wyceny	0
IV	Inwestycje długoterminowe	12 800	IV	Pozostałe kapitały rezerwowe	0
V	Dł. rozliczenia międzyokresowe	0	V	Zysk (strata) z lat ubiegłych	0
B	Aktywa obrotowe	107 512	VI	Zysk (strata) netto	0
I	Zapasy	52 200	VII	Odpisy z zysku w ciągu roku	0
II	Należności krótkoterminowe	15 978	B	Zobow. i rezerwy na zobow.	81 512
III	Inwestycje krótkoterminowe	39 334	I	Rezerwy	0
IV	Krótk rozl. międzyokresowe	0	II	Zobowiązania długoterminowe	32 000
C	Należne wpłaty na kapitał podst.	0	III	Zobowiązania krótkoterminowe	49 512
D	Udziały (akcje) własne	0	IV	Rozliczenia międzyokresowe	0
	SUMA AKTYWÓW(A+B+C+D)	179 312		SUMA PASYWÓW(A+B)	179 312

Operacje wynikowe

Operacje wynikowe są to operacje wpływające na wynik finansowy przedsiębiorstwa.
Związane są z powstawaniem kosztów i przychodów.

Przychody i zyski - rozumie się przez to uprawdopodobnione powstanie w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zwiększenia wartości aktywów, albo zmniejszenia wartości zobowiązań, które doprowadzą do wzrostu kapitału własnego lub zmniejszenia jego niedoboru w inny sposób niż wniesienie środków przez udziałowców lub właścicieli,

Koszty i straty - rozumie się przez to uprawdopodobnione zmniejszenia w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zmniejszenia wartości aktywów, albo zwiększenia wartości zobowiązań i rezerw, które doprowadzą do zmniejszenia kapitału własnego lub zwiększenia jego niedoboru w inny sposób niż wycofanie środków przez udziałowców lub właścicieli

$$\text{Wynik finansowy} = \text{Przychody} - \text{Koszty}$$

Jeżeli przychody są większe od kosztów przedsiębiorstwo osiąga zysk.

Jeżeli przychody są mniejsze od kosztów przedsiębiorstwo ponosi stratę.

Jak funkcjonują konta wynikowe?

Do ewidencji operacji wynikowych służą **konta wynikowe**, czyli konta kosztów i przychodów.

Zasady ewidencji na kontach wynikowych:

- Koszty rosną po stronie Wn
- Przychody rosną po stronie Ma
- Konta wynikowe nie wykazują stanów początkowych ani stanów końcowych

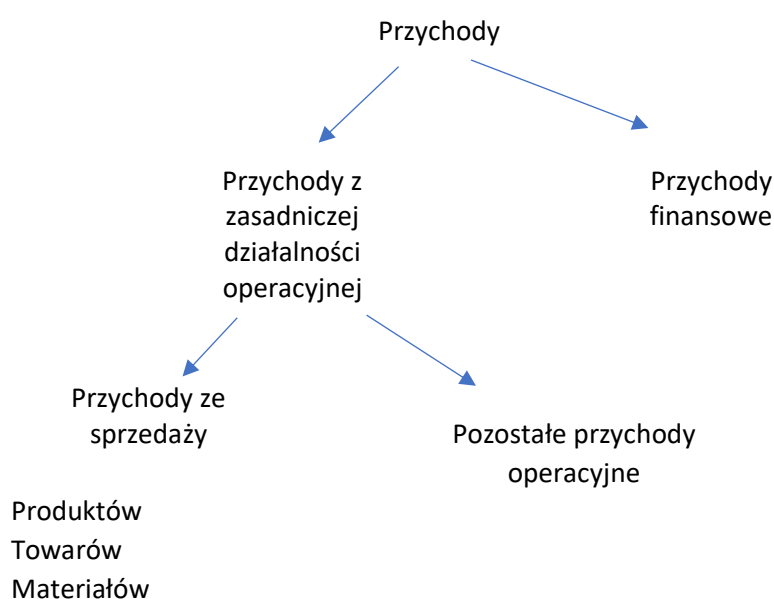
Koszty	Przychody
Zwiększenia	Zwiększenia

Jak dzieli się przychody?

Przychody dzieli się na: przychody z działalności operacyjnej i przychody z działalności finansowej. Przychody z działalności operacyjnej dzieli się dalej na przychody: z zasadniczej działalności operacyjnej i pozostałej działalności operacyjnej.

Przychody z zasadniczej działalności operacyjnej to przychody ze sprzedaży:

- produktów (wyrobów gotowych i usług)
- towarów
- materiałów

Pozostałe przychody operacyjne- rozumie się przez to koszty i przychody związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki, a w szczególności przychody związane:

- z działalnością socjalną,
- ze zbyciem środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych,
- z odpisaniem zobowiązań przedawnionych, umorzonych, nieściągalnych
- z rozwiązaniem rezerw, z wyjątkiem rezerw związanych z operacjami finansowymi,
- z korektami odpisów aktualizujących wartość aktywów
- z otrzymanymi odszkodowaniami, karami i grzywnami,

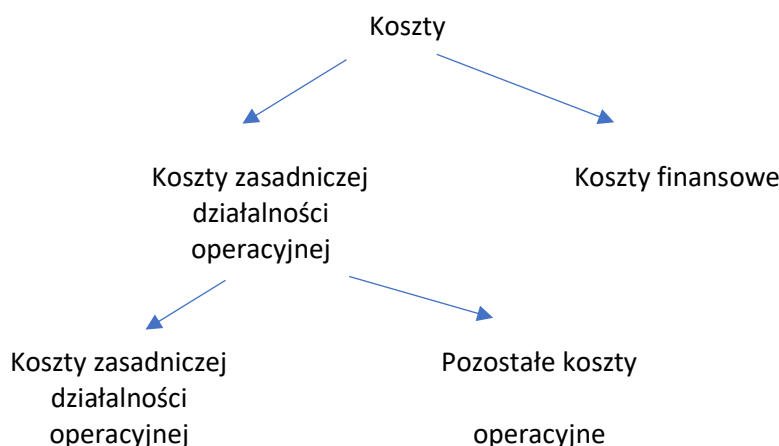
- z otrzymaniem nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywów, w tym także środków pieniężnych na inne cele niż nabycie lub wytworzenie środków trwałych, środków trwałych w budowie albo wartości niematerialnych i prawnych,

Do **przychodów finansowych** zalicza się:

- Zyski ze sprzedaży aktywów finansowych
- Otrzymane dywidendy
- Odsetki od pożyczek i lokat terminowych
- Dodatnie różnice kursowe
- Odsetki za zwłokę od należności
- Wartość przedawnionych i umorzonych zobowiązań związanych z działalnością finansową

Jak dzieli się koszty?

Koszty dzieli się na koszty działalności operacyjnej i finansowej. Koszty działalności operacyjnej dzieli się na koszty zasadniczej i pozostałej działalności operacyjnej.

Pozostałe koszty operacyjne- rozumie się przez to koszty związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki, a w szczególności koszty związane:

- a) z działalnością socjalną,
- b) ze zbyciem środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych,
- c) z odpisaniem należności przedawnionych, umorzonych, nieściągalnych
- d) z utworzeniem rezerw, z wyjątkiem rezerw związanych z operacjami finansowymi,
- e) z odpisami aktualizującymi wartość aktywów, z wyjątkiem odpisów obciążających koszty wytworzenia sprzedanych produktów lub sprzedanych towarów, koszty sprzedaży lub koszty finansowe,
- f) z zapłaconymi odszkodowaniami, karami i grzywnami,

- g) z przekazaniem nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywów, w tym także środków pieniężnych
- h) ze zdarzeniami losowymi

Do kosztów finansowych zalicza się:

- Straty ze sprzedaży aktywów finansowych
- Odsetki od zaciągniętych pożyczek, kredytów
- Ujemne różnice kursowe
- Odsetki za zwłokę od zobowiązań
- Wartość przedawnionych i umorzonych należności związanych z działalnością finansową

Jak ewidencjonuje się koszty działalności zasadniczej?

Koszty zasadniczej działalności operacyjnej można ewidencjonować:

1. tylko w układzie rodzajowym
2. tylko w układzie według typów działalności
3. w układzie rodzajowym i w układzie według typów działalności równocześnie

Koszty według rodzaju (zespół 4):

- Amortyzacja
- Zużycie materiałów i energii
- Usługi obce
- Podatki i opłaty
- Wynagrodzenia
- Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia
- Pozostałe koszty rodzajowe

Amortyzacja – to koszt zużycia środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych.

Zużycie materiałów i energii – to koszty zużytych materiałów podstawowych, pomocniczych, biurowych, środków czystości; energii elektrycznej, ciepłej, gazu, wody.

Usługi obce – obejmują koszty różnych usług obcych wykonywanych na rzecz działalności podstawowej jednostki, w szczególności usługi: transportowe, remontowe, telekomunikacyjne, komunalne, pocztowe, bankowe, dzierżawa.

Podatki i opłaty - kosztów z tytułu podatku akcyzowego, podatku od nieruchomości i podatku od środków transportu, podatku od czynności cywilnoprawnych oraz opłat o charakterze podatkowym, a także opłaty notarialnej, opłaty skarbowej i opłaty administracyjnej.

Wynagrodzenia koszty wynagrodzeń pracowników i innych osób fizycznych zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, umowy zlecenia, umowy o dzieło, umowy agencyjnej i innych umów zgodnie z odrębnymi przepisami.

Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia – to koszty z tytułu różnego rodzaju świadczeń na rzecz pracowników, w szczególności koszty ubezpieczeń społecznych, Funduszu pracy,

Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, szkolenia pracowników, świadczenia z zakresu BHP.

Pozostałe koszty rodzajowe – to koszty związane ze zwrotem wydatków za używanie samochodów prywatnych pracowników do zadań służbowych, koszty krajowych i zagranicznych podróży służbowych, koszty ubezpieczeń majątkowych i osobowych, odprawy z tytułu wypadków przy pracy, koszty reklamy oraz innych kosztów niezaliczanych do kosztów działalności finansowej i pozostałych kosztów operacyjnych.

Ewidencja kosztów w układzie rodzajowym

Zespół 4					
Wn	Różne konta	Ma	Wn	Amortyzacja	Ma
			Wn	Zuż. Mat i En.	Ma
			Wn	Usługi obce	Ma
			Wn	Podatki i opłaty	Ma
			Wn	Wynagrodzenia	Ma
			Wn	Ub. społ. i inne św.	Ma
			Wn	Pozostałe k. rodz.	Ma

Koszty według typów działalności (zespół 5):

- Koszty działalności podstawowej
- Koszty sprzedaży
- Koszty ogólnego zarządu

Ewidencję kosztów według typów działalności należy prowadzić wówczas, gdy:

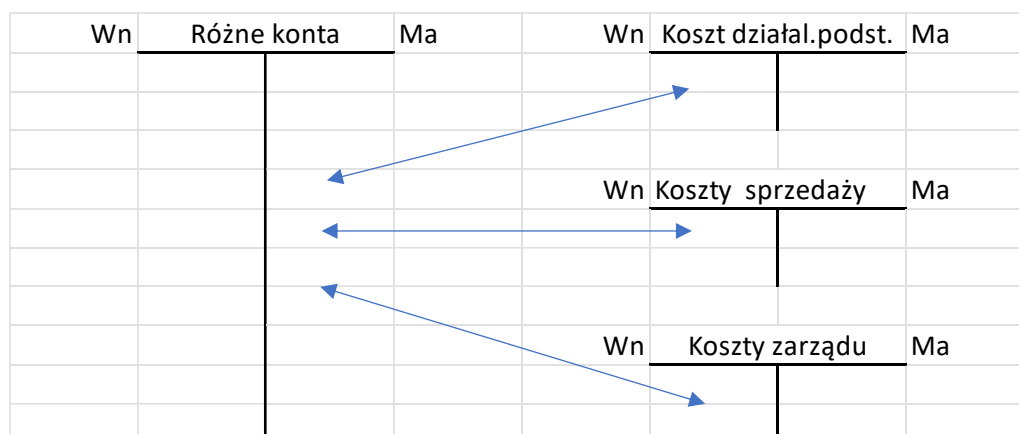
- 1) charakter, rozmiary działalności lub organizacja jednostki wymagają ustalania struktury kosztów poszczególnych typów lub odmian jej działalności, w tym także według miejsc ich powstawania;
- 2) w jednostce są wytwarzane produkty, których koszt podlega kalkulacji.

Koszty działalności podstawowej – to ogół kosztów produkcyjnych, w szczególności zużycie materiałów produkcyjnych, płace pracowników produkcyjnych wraz z narzutami, koszty amortyzacji i remontów środków trwałych użytkowanych na wydziałach produkcyjnych, zużycie energii produkcyjnej,

Koszty sprzedaży – to koszty związane ze sprzedażą produktów, takie jak transport wyrobów do odbiorcy, koszty załadunku, wyładunku, ubezpieczenia w czasie transportu, opakowania, a także reklama i koszty napraw gwarancyjnych

Koszty ogólnego zarządu - to koszty administracji (w szczególności zużycie materiałów biurowych, płace pracowników biurowych wraz z narzutami, koszty amortyzacji i remontów środków trwałych użytkowanych w komórkach zarządu, zużycie energii w budynkach zarządu) oraz kosztów ogólnych dotyczących danej jednostki jako całości (a w szczególności utrzymanie terenu, straż przemysłowa i przeciwpożarowa).

Ewidencja kosztów w układzie według typów działalności

Ustalanie wyniku finansowego

Sposób ustalania wyniku finansowego jest zdeterminowany przez przyjęty przez jednostkę wariant rachunku zysków i strat. Ustawa o rachunkowości dopuszcza dwa warianty rachunku zysków i strat: wariant kalkulacyjny i wariant porównawczy.

W obydwu wariantach **wynik finansowy ustala się w następujących etapach:**

1. ustalenie wyniku na sprzedaży
2. ustalenie wyniku na działalności operacyjnej
3. ustalenie wyniku brutto
4. ustalenie wyniku netto

Wariant porównawczy i kalkulacyjny **różnią się sposobem ustalania wyniku na sprzedaży**, pozostałe etapy przebiegają tak samo.

Segment	Wariant kalkulacyjny	Wariant porównawczy
Zasadnicza działalność operacyjna	A. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	A. Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi
	I. Przychody netto ze sprzedaży produktów II. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	I. Przychody netto ze sprzedaży produktów II. Zmiana stanu produktów III. Koszt wytworzenia produktów na potrzeby własne jednostki IV. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów
	B. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów	B. Koszty działalności operacyjnej
	I. Koszt wytworzenia sprzedanych produktów II. Wartość sprzedanych towarów i materiałów	I. Amortyzacja II. Zużycie materiałów i energii III. Usługi obce IV. Podatki i opłaty V. Wynagrodzenia VI. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia VII. Pozostałe koszty rodzajowe III. Wartość sprzedanych towarów i materiałów
	C. Zysk (strata) brutto ze sprzedaży (A-B)	C. Zysk (strata) ze sprzedaży (A-B)
	D. Koszty sprzedaży	
	E. Koszty ogólnego zarządu	
Pozostała działalność operacyjna	G. Pozostałe przychody operacyjne	D. Pozostałe przychody operacyjne
	H. Pozostałe koszty operacyjne	E. Pozostałe koszty operacyjne
	I. Zysk(strata) z działalności operacyjnej (F+G-H)	F. Zysk(strata) z działalności operacyjnej (C+D-E)
Działalność finansowa	J. Przychody finansowe	G. Przychody finansowe
	K. Koszty finansowe	H. Koszty finansowe
	L. Zysk (strata) brutto (I+J-K)	I. Zysk (strata) brutto (F+G-H)
	M. Podatek dochodowy	J. Podatek dochodowy
	N. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	K. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)
	O. Zysk (strata) netto (L-M-N)	L. Zysk (strata) netto (I-J-K)

Kolorem pomarańczowym zaznaczono te segmenty, które są takie same, czyli Pozostała działalność operacyjna i Działalność finansowa, a później przejście od wyniku brutto do wyniku netto. Jak widać z tabeli warianty te różnią się sposobem ustalania wyniku na sprzedaży. Wynik na sprzedaży jest wynikiem na zasadniczej działalności jednostki i ma kluczowe znaczenie dla ostatecznego wyniku.

Ustalanie wyniku na sprzedaży w kalkulacyjnym rachunku zysków i strat

W wariantcie kalkulacyjnym przychodom ze sprzedaży produktów, materiałów i towarów przeciwstawia się koszt sprzedanych produktów, materiałów i towarów. Uzyskany w ten sposób wynik brutto ze sprzedaży pomniejsza się o koszty sprzedaży i koszty zarządu

A. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów

I. Przychody netto ze sprzedaży produktów

II. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów

B. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów

I. Koszt wytworzenia sprzedanych produktów

II. Wartość sprzedanych towarów i materiałów

C. Zysk (strata) brutto ze sprzedaży (A-B)

D. Koszty sprzedaży

E. Koszty ogólnego zarządu

F. Zysk (strata) ze sprzedaży (C-D-E)

Ustalanie wyniku na sprzedaży w porównawczym rachunku zysków i strat

W wariantcie porównawczym przychodom ze sprzedaży produktów, materiałów i towarów przeciwstawia się koszty według rodzaju oraz koszt sprzedanych materiałów i towarów. Ponieważ koszty rodzajowe nie są współmierne z osiągniętymi przychodami ze sprzedaży produktów należy dokonać korekty o zmianę stanu produktów.

A. Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi

I. Przychody netto ze sprzedaży produktów

II. Zmiana stanu produktów

III. Koszt wytworzenia produktów na potrzeby własne jednostki

IV. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów

B. Koszty działalności operacyjnej

I. Amortyzacja

II. Zużycie materiałów i energii

III. Usługi obce

IV. Podatki i opłaty

V. Wynagrodzenia

VI. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia

VII. Pozostałe koszty rodzajowe

VIII. Wartość sprzedanych towarów i materiałów

C. Zysk (strata) ze sprzedaży (A-B)

Ustalenie wyniku netto

Bez względu ,na to który wariant rachunku zysków i strat jednostka gospodarcza wybrała **wynik finansowy musi osiągnąć tą samą wartość**. Ponieważ kolejne etapy ustalania wyniku przebiegają tak samo w obydwu wariantach, już wynik na sprzedaży musi być taki sam(litera C w porównawczym = litera F w kalkulacyjnym).

Przejście od wyniku na sprzedaży do wyniku netto w obydwu wariantach przebiega według następującego algorytmu:

Zysk (strata) ze sprzedaży

- + Pozostałe przychody operacyjne
- Pozostałe koszty operacyjne

Zysk(strata) z działalności operacyjnej

- + Przychody finansowe
- Koszty finansowe

Zysk (strata) brutto

- Podatek dochodowy
- Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)

Zysk (strata) netto

Sposób ewidencji kosztów a wybór wariantu rachunku zysków i strat

Jednostki gospodarcze samodzielnie podejmują decyzję, który wariant rachunku zysków i strat będą sporządzać i informację o tym umieszczają w Dokumentacji opisującej przyjęte zasady (politykę) rachunkowości. Jednak wybór ten jest uzależniony od sposobu ewidencji kosztów w jednostce

Kalkulacyjny rachunek zysków i strat może być stosowany przez jednostki, które ewidencjonują koszty tylko w układzie według typów działalności lub układzie rodzajowym i według typu działalności równocześnie.

Porównawczy rachunek zysków i strat może być stosowany przez jednostki, które ewidencjonują koszty tylko w układzie rodzajowym lub układzie rodzajowym i według typu działalności równocześnie.

W sposób ewidencyjny wynik finansowy ustala się na koniec roku obrotowego na koncie „Wynik finansowy” przenosząc odpowiednie przychody i koszty oraz podatek dochodowy.

Saldo Wn konta „Wynik finansowy” oznacza stratę netto a saldo Ma zysk netto.

Wynik finansowy bieżącego roku wykazywany jest w pasywach bilansu w pozycji:

- A.VIII. "Zysk (strata) netto"

odpowiednio jako wielkość dodatnia (zysk) lub wielkość ujemna (strata).

Wykaz przykładowych księgowania operacji wynikowych

Wyszczególnienie	Księgowanie	
	Wn	Ma
PK – naliczono amortyzację środków trwałych za bieżący miesiąc	Amortyzacja	Umorzenie środków trwałych
RW – wydano do produkcji materiały	Zużycie materiałów i energii	Materiały
Otrzymano fakturę od dostawcy za zużytą energię za bieżący miesiąc z odroczonym terminem płatności kwota netto VAT kwota brutto	Zużycie materiałów i energii (kwota netto) Rozrachunki z tytułu VAT (kwota VAT)	Rozrachunki z dostawcami (kwota brutto)
Otrzymano fakturę za remont samochodu kwota netto VAT kwota brutto	Usługi obce (kwota netto) Rozrachunki z tytułu VAT (kwota VAT)	Rozrachunki z dostawcami (kwota brutto)
Otrzymano fakturę od dostawcy za rozmowy telefoniczne za bieżący miesiąc z odroczonym terminem płatności kwota netto VAT kwota brutto	Usługi obce (kwota netto) Rozrachunki z tytułu VAT (kwota VAT)	Rozrachunki z dostawcami (kwota brutto)
Faktura od dostawców za konserwację urządzeń biurowych, płatną w terminie 21 dni kwota netto VAT kwota brutto	Usługi obce (kwota netto) Rozrachunki z tytułu VAT (kwota VAT)	Rozrachunki z dostawcami (kwota brutto)
KW – opłacono gotówką podatek od nieruchomości	Podatki i opłaty	Kasa
KW – opłacono gotówką opłatę skarbową	Podatki i opłaty	Kasa
LP – naliczono pracownikom wynagrodzenia za bieżący miesiąc	Wynagrodzenia	Rozrachunki z tytułu wynagrodzeń
PK – naliczono składki ubezpieczeń społecznych za bieżący miesiąc	Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia na rzecz pracowników	Rozrachunki z ZUS
Pracownik rozliczył koszty podróży służbowej	Pozostałe koszty rodzajowe	Pozostałe rozrachunki z pracownikami
Wystawiono fakturę dla odbiorców za sprzedane usługi z odroczonym terminem płatności kwota netto VAT kwota brutto	Rozrachunki z odbiorcami (kwota brutto)	Przychody ze sprzedaży produktów (usług) – kwota netto Rozrachunki z tytułu VAT (kwota VAT)
Pk – naliczono podatek dochodowy	Podatek dochodowy	Rozrachunki z Urzędem skarbowym
Pk – przeksięgowanie przychodów ze sprzedaży usług na wynik finansowy	Przychody ze sprzedaży produktów	Wynik finansowy
Pk – przeksięgowanie kosztów rodzajowych na wynik finansowy:	Wynik finansowy	Koszty rodzajowe
Pk – przeksięgowanie podatku dochodowego na wynik finansowy	Wynik finansowy	Podatek dochodowy

Pytania kontrolne:

Do kosztów rodzajowych zalicza się:

- a) amortyzację
- b) koszty zarządu
- c) koszty finansowe.

Przekazane darowizny to:

- a) straty nadzwyczajne,
- b) przychody finansowe,
- c) pozostałe koszty operacyjne;

Saldo Ma konta Wynik finansowy oznacza:

- a) stratę
- b) zysk
- c) konto Wynik finansowy nie wykazuje salda Ma

Otrzymanie faktury za remont maszyny produkcyjnej spowoduje zwiększenie:

- a) kosztów sprzedaży
- b) kosztów finansowych
- c) kosztów usług obcych

Naliczone odsetki od środków zgromadzonych na rachunku bankowym zalicza się do:

- a) przychodów finansowych
- b) pozostałych przychodów operacyjnych
- c) przychodów ze sprzedaży

Do kosztów rodzajowych nie zalicza się:

- a) koszty finansowe
- b) zużycie materiałów
- c) amortyzacja

Zwiększenia na kontach przychodów księguje się po stronie:

- a) W
- b) w zależności od przyjętej polityki rachunkowości po Wn lub po Ma
- c) Ma

Odsetki od kredytu zalicza się do:

- a) kosztów zarządu
- b) pozostałych kosztów operacyjnych
- c) kosztów finansowych

Do kosztów wg typów działalności nie zalicza się:

- a) koszty sprzedaży
- b) koszty zarządu
- c) wynagrodzenia

Wynagrodzenia pracowników administracyjnych to:

- a) działalności podstawowej
- b) koszty sprzedaży
- c) koszty zarządu

Przykład – ewidencja operacji wynikowych i ustalanie wyniku finansowego

Przedsiębiorstwo „Jamno” S.A. prowadzi działalność usługową. Ze względu na krótki czas wykonywania usług nie wykazuje produkcji w toku.

Stany początkowe:

Środki trwałe	20 000,-
Umorzenie środków trwałych	7 000,-
Materiały	8 000,-
Kasa	2 000,-
Kapitał zakładowy	23 000,-

W bieżącym okresie miały miejsce następujące operacje:

1.	Otrzymano fakturę od dostawcy za rozmowy telefoniczne za bieżący miesiąc z odroczonym terminem płatności kwota netto VAT kwota brutto	2 200,- 506,- 2 706,-
2.	Kw – wypłacono z kasy pracownikowi zaliczkę na koszty podróży służbowej	800,-
3.	Otrzymano fakturę za remont samochodu kwota netto VAT kwota brutto	1 600,- 368,- 1 968,-
4.	Pracownik rozliczył koszty podróży służbowej	800,-
5.	LP – naliczono pracownikom wynagrodzenia za bieżący miesiąc	23 000,-
6.	PK – naliczono składki ubezpieczeń społecznych za bieżący miesiąc	4 600,-
7.	RW – wydano do produkcji materiały	6 400,-
8.	PK – naliczono amortyzację środków trwałych za bieżący miesiąc	3 200,-
9.	KW – opłacono gotówką opłatę skarbową	400,-
10.	Otrzymano fakturę od dostawcy za zużytą energię za bieżący miesiąc z odroczonym terminem płatności kwota netto VAT kwota brutto	1 200,- 276,- 1 476,-
11.	Wystawiono fakturę dla odbiorców za sprzedane usługi z odroczonym terminem płatności kwota netto VAT kwota brutto	54 000,- 12 420,- 66 420,-
12.	Pk – naliczono podatek dochodowy	
13.	Pk – przeksięgowanie przychodów ze sprzedaży produktów na wynik finansowy	
14.	Pk – przeksięgowanie kosztów rodzajowych na wynik finansowy	
15.	Pk – przeksięgowanie podatku dochodowego na wynik finansowy	

Zespół 0			Zespół 1			Zespół 2			Zespół 3			Zespół 4			Zespół 7			Zespół 8		
Wn	Środki Trwałe	Ma	Wn	Kasa	Ma	Wn	Roz. z odbiorcami	Ma	Wn	Materiały	Ma	Wn	Amortyzacja	Ma	Wn	Przych sprz. usług	Ma	Wn	K.podstawowy	Ma
sp)	20000		sp)	2000	800 2)	11)	66420		sp)	8000	6 400 7)	8)	3 200	3 200 14 A)	13)	54000	54000 11)			23 000 (sp)
	20000	0			400 9)		66420	0		8000	6400		3 200	3 200		54000	54000		0	23000
	0	20000 (sk Wn)		2000	1200		0	66420 (sk Wn)		0	1600 (sk Wn)							sk Ma)	23000	0
	20000	20000		0	800 (sk Wn)		66420	66420		8000	8000								23000	23000
				2000	2000															
Wn	Umorzenie ŚT	Ma	Wn	Rachunek Bankowy	Ma	Wn	Roz. z dostawcami	Ma	Wn		Ma	Wn	Zuż. Mat i En.	Ma	Wn	K.wtworz sprz usł	Ma	Wn		Ma
		7000 (sp)						2706 1)				7)	6 400	7600 14B)						
		3 200 8)						1968 3)				10)	1200							
	0	10200						1476 10)					7 600	7 600						
sk Ma)	10200	0				SK Ma)	6150	0												
	10200	10200					6150	6150												
Wn	Wartuści N i P	Ma	Wn	Kredyt Bankowy	Ma	Wn	Roz. z vat	Ma	Wn		Ma	Wn	Usługi obce	Ma	Wn	Poz przy operacyjne	Ma	Wn		Ma
						1)	506	12420 11)				1)	2200	3800 14C)						
						3)	368					3)	1600							
						10)	276						3800	3800						
							1150	12420												
						SK Ma)	11270	0												
							12420	12420												
Wn	UWNiP	Ma	Wn		Ma	Wn	Roz z ZUS	Ma	Wn		Ma	Wn	Ub. społ. i inne św.	Ma	Wn	Poz kosz operacyjne	Ma	Wn		Ma
								4600 6)				6)	4600	4600 14D)						
							0	4600					4600	4600						
						sk MA)	4600	0												
							4600	4600												
Wn	Śr trwałe w budowi	Ma				Wn	Roz z tytułu wynagr	Ma	Wn		Ma	Wn	Wynagrodzenia	Ma	Wn	Przychod finansowe	Ma	Wn	Podatek dochodow	Ma
								23000 5)				5)	23000	23000 14E)				12)	2014	2014 15)
							0	23000					23000	23000					2014	2014
						sk MA)	23000	0												
							23000	23000												
Wn	Śr trwałe w likwidac	Ma				Wn	Roz z budżetem	Ma	Wn		Ma	Wn	Podatki i opłaty	Ma	Wn	Koszty finansowe	Ma	Wn	Wynik Finansowy	Ma
								2014 12)				9)	400	400 14F)				14A)	3200	54000 13)
							0	2014					400	400				14B)	7600	
						SK MA)	2014	0										14C)	3800	
							2014	2014										14D)	4600	
																		14E)	23000	
						Wn	Poz.roz z pracown	Ma	Wn		Ma	Wn	Pozostałe k. rodz.	Ma				14F)	400	
						2)	800	800 4)				4)	800	800 14G)				14G)	800	
							800	800					800	800				15)	2014	
																			45414	54 000
																		(Sk Ma)	8 586	0
																			54 000	54 000

Rachunek zysków i strat wariant porównawczy 01.12-31.12.20XX

A. Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi	54 000
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów (usług)	54 000
II. Zmiana stanu produktów	0
III. Koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby jednostki	0
IV. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	0
B. Koszty działalności operacyjnej	43 400
I. Amortyzacja	3 200
II. Zużycie materiałów i energii	7 600
III. Usługi obce	3 800
IV. Podatki i opłaty, w tym:	400
- podatek akcyzowy	0
V. Wynagrodzenia	23 000
VI. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	4 600
VII. Pozostałe koszty rodzajowe	800
VIII. Wartość sprzedanych towarów i materiałów	0
C. Zysk (strata) ze sprzedaży (A-B=C)	10 600
D. Pozostałe przychody operacyjne	0
E. Pozostałe koszty operacyjne	0
F. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (C+D-E=F)	10 600
G. Przychody finansowe	0
H. Koszty finansowe	0
I. Zysk (strata) brutto(F+G-H=I)	10 600
J. Podatek dochodowy 19% z(I)	2 014
K. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	0
L. Zysk (strata) netto(I-J-K=L)	8 586

Data : 08.01.2022 r.

Podpis osoby sporządzającej :

Data : 08.01.2022 r.

Podpis osoby
kontrolującej:

ZOiS kont ksiegi głównej 01.12-31.12.20XX r.

Lp	Konto	Obr. Wn	Obr. Ma	Saldo Wn	Saldo Ma
1	Środki trwałe	20 000	0	20 000	0
2	Umorzenie środków trwałych	0	10 200	0	10 200
3	Kasa	2 000	1 200	800	0
4	Rozrachunki z odbiorcami	66 420	0	66 420	0
5	Rozrachunki z dostawcami	0	6 150	0	6 150
6	Rozrachunki z vat	1 150	12 420	0	11 270
7	Rozr. z ZUS	0	4 600	0	4 600
8	Rozrachunki z tytułu wynagrodzeń	0	23 000	0	23 000
9	Rozrachunki z budżetem	0	2 014	0	2 014
10	Pozost. rozr. z pracow.	800	800	0	0
11	Materiały	8 000	6 400	1 600	0
12	Amortyzacja	3 200	3 200	0	0
13	Zużyc. mat i energii	7 600	7 600	0	0
14	Usługi obce	3 800	3 800	0	0
15	Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	4 600	4 600	0	0
16	Wynagrodzenia	23 000	23 000	0	0
17	Podatki i opłaty	400	400	0	0
18	Pozostałe koszty rodzajowe	800	800	0	0
19	Przychody ze sprzedaży usług	54 000	54 000	0	0
20	Kapitał podstawowy	0	23 000	0	23 000
21	Podatek dochodowy	2 014	2 014	0	0
22	Wynik finansowy	45 414	54 000	0	8 586
	Razem	243 198	243 198	88 820	88 820

Bilans sporządzony na dzień 31.12.20XXr

	AKTYWA	Kwota		PASYWA	Kwota
A	Aktywa trwałe	9 800	A	Kapitały własne	31 586
I	Wartości niematerialne i prawne	0	I	Kapitał podstawowy	23 000
II	Rzeczowe aktywa trwałe	9 800	II	Kapitał zapasowy	0
III	Należności długoterminowe	0	III	Kapitał z aktualizacji wyceny	0
IV	Inwestycje długoterminowe	0	IV	Pozostałe kapitały rezerwowe	0
V	Dł. rozliczenia międzyokresowe	0	V	Zysk (strata) z lat ubiegłych	0
B	Aktywa obrotowe	68 820	VI	Zysk (strata) netto	8 586
I	Zapasy	1 600	VII	Odpisy z zysku w ciągu roku	0
II	Należności krótkoterminowe	66 420	B	Zobow. i rezerwy na zobow.	47 034
III	Inwestycje krótkoterminowe	800	I	Rezerwy	0
IV	Krótk rozl. międzyokresowe	0	II	Zobowiązania długoterminowe	0
C	Należne wpłaty na kapitał podst.	0	III	Zobowiązania krótkoterminowe	47 034
D	Udziały (akcje) własne	0	IV	Rozliczenia międzyokresowe	0
	SUMA AKTYWÓW(A+B+C+D)	78 620		SUMA PASYWÓW(A+B)	78 620